

مکرمات و الخیر

❁ ادبی و سیاسی رساله اسبوعیه در ❁

۳۱ نجی سنه

۱۵ جمادی الاولی ۱۳۳۰

❁ پنجشنبه ❁

جلد : ۱۴ - جزو : ۱۴۴

ژان ژاق روصو ايله (اميل) ی حقنده

ضیا باشانك ملاحظاتی

ژاق ژاق روصو مؤلفانده دأما طبیعت طرفی التزام ايله ترقیات مدنیه نك (۱)
و زماننده کی فیلسوفلرك خلافتده بولمقله ، ارباب حكومت ، پایاسلر ، فیلسوفلر
آنگا عداوت ایدرلردی . مدت عمرنده کیمسه به تنزل و تبصص ایتمیوب فقری
ایله افتخار ایدر و مصاحبتنه حواشكر اولان کبرای عصره . و حکمدارانہ احاد ناس
کبی معامله ایدرک ، هدیه و عطیه لرینی حقارتله رد ایلردی .

آخر عمرنده موسیقی نوطه لرینك هر برینی بش (ساتیمه) یازوب آنگله
کچینمکده ایدی .

تصنیعاتی تألیف ایدرکن بالذات یازمه میوب کندیس یاتور و زوجه سینك
والده سی یاناغك یانسه اوتورورق ، بریکی یاناقدن سویلر ، اوتکی متصل یازاردی ؛
صکرده کندیس صحیح ایدردی . بوسیدندرکه (روصو) نك اکثر مؤلفانده
تکرار مال و افکار کورینور .

(ترز) نامنده بر عورتله ازدواج ایدرک متعدد اولادی اولدی . لکن قائم
والده سی غاید بد اخلاق بر عجوز اولمقله ، چوجقلری آنك سنو . تربیه سیندن

۱) روصونك ترقیات مدنیه علیهنده بولندیقی حقنده کی ادعا ، مشهور دیزون آقه میسنك
(معارف مضرمیدر نافعیدر) سؤالنه روصونك مضراتی اثبات معرضنده یازدیقی جوابدن
طولاییدر . حال بوکه روصو بونده بر طاقم آرایش نسوان پسندانیه آثار مدیت نای
ویرلدیکندن ورجولتیک نسوینه منقلب اولدیغندن شکایت ایتمش وروما دور شوکتیله آتینه
دور ذهینی مقایسه ایدرک اولکنی نجیل دیکرنی قدح و تذلیل ایتمشدر .
للطابع

صیانة و کندیسی کمال فقری جهتیله اعاشه لیرینه مقتدر اوله مدیغندن (اطفال ملتقطه) تربیه خانه سنه و یروب بردها نام و نشانلرندن خبرداد اوله مدی . و بوندن ناشی صکرملری پک نادم اوله رق جانی زیاده یاغمله (امیل) کتابی یازدی . حتی بوگا مبنی کتابك اوائلنده بر چوجفی مطلقاً ایل اللیرینه و یرمیوب پدری تربیه ایتمک لازمدر ؛ دیو اصرار ایدر .

اگر دینیلورسه ، که (روسو) حکیم برکیمه در ؛ تصور و خیالات اوزرینه مثل طرزنده بویله بر کتاب یازمش ایسه ده آنده کوستردیگی قواعد تربیه خیالات قبیلندن اولغله فعلاً اجرایی قابل اوله ماز . بن دیرمه بوسوز (روسو) نك کتابی کوزلجه مطالعه اولندقدن صکره سویلنور و سویلیان ده بحث و محاکمه قادر ولایق بر معقول کیمسه اولورسه شایان بحث و تدقیقدر . لکن بویله بر مجنونانه اعتراضك اویله بر آدمدن صدورینه عقل قائل اولماز .

روسو ، مدت حیاتنده فقر و مذلت و خلقدن عزت و وحشت اوزره یاشامش ، مملکتدن مملکته قوغولمش ، اخلاق سیئسه سی جهتیله منفور عالم اولمش . حتی چوجقلرینی کندیسی تربیه ایده میوبده بیچ خانیه و یرمش برکیمه در ؛ آنك کتابنه ، سوزینه نه اعتبار ! دیانلرده بلکه بولنور .

بوگا جواب و یروب دیرم که : اؤلا (روسو) نك (قونفسیون) نامنده کی اعترافنامه سنی ۱) او قوملی ، صکرده مکاتباتی تدقیق ایله گوزدن کچیرملی ، اوزمان فقر و مذلتی ، و خلقدن عزت و وحشتی تدقیق ایله گوزدن کچیرملی ، اوزمان فقر و مذلتی ، و خلقدن عزت و وحشتی نه دن ایمش و مملکتدن مملکته قوغولمش و چوجقلرینی بیچ خانیه و یرمسی نه درلو اسسبایه مبنی ایمش آکلاشیلور . و عناد ایتمک ایستلنرسه انصاف ایدیلور .

ثانیاً اخلاق سیئسه سی جهتیله منفور عالم اولمق (روسو) یه مخصوص بر امتیاز دکلددر . دنیایه نه قدر حکیم ، یعنی سنك بنم کی عوام ناس درجه سندن ایلرو ۱) اعتراف نامه یه بدل (نامه اعمال) ایله ترجمه لساندرده کی اصطلاح معروفی اعتباریله

دوشنور و بیلورده آکلار آدملر گلش ایسه هپ بو اخلاق سببیه منفور عالم اولملردر ؛ سقراط ، افلاطون ، جیمهرون ، ابن سینا ، ابن رشد ودها آنلر کبی اسملرینی زیور صحایف قیام و آثار عقلیه لریله قیامتهدک نوع بشره تحمیل منت وانعام ایدن فضالادن قنغیسی حضور و راحتله عمر کچوردی ؟ و قنغیسنک ایام حیاتنده قدر و قیمتته گوره معامله اولندی ؟ یا بونک سببی ندر ؟ سببی آشکاردر، که عوامه بگزیه میشلریدر .

مشهور فقرلردندر ، که پادشاهان سلفدن برینک علم نجومده ماهر بر وزیر وار ایمش . بر کون ارقام نجوم ایله تتبع اشناسنده استخراج ایدر، که فلان کون بر یاغمرور یاغهمحق و آنک صویندن هر کم ایچرسه دلی اوله حق . کیفیتی پادشاهه محرمانه خبر ویرر ؛ ایکیسی ده او صودن ایچمامک اوزره عهد ایدرلر . وقتاکه او کون گلور ؛ فی الحقیقه یاغمرور یاغار و آنک صویندن هر کم ایچرسه چلدریر . آنجیق خلقلک هپی چلدریوب بیسک درلو دلیلکدر ایتمکه باشلامغله بونلرک آرمسند پادشاه ایله وزیر متحیر و بیکانه قالورلر . خلق گوریرلر، که بونلر کندیلری کبی حرکت ایتمور ؛ آنلرک سکونتلرینی جنتلرینه حمل ایدرلر . و - پادشاه ایله وزیر چلدریمشله - دیو گفتگو ایتمکه باشلارلر . عاقبت بونلر گوریرلر، که خلق ایله برابر گچینمنک چاره سی ، آنلر بگزیه مکدن بشقه صورتله ممکن اولیه حق . آنلرده صودن ایچوب اوته کیلره دونرلر و خلقلک نظرندله دلیلکدن قورتلورلر .

ایشته عوام ناسدن ممتاز اولانلرک اکثری ، آنلرک ایچدکلری آب جنوبی ایچمامکده اصرار ایتمکدن ، بد اخلاق ، امتزاجسز ، دلی عنوانلرینه مظهر و منفور ابنای بشر اولورلر . لکن افکار عمومییه هر عصره مخصوص اولان بر تربیه اوزره متشکل و متبدل و تاریخ اعصار و ازمان حق و صوابی ولو بر مدت صکره اولسون درک و اذعان ایله اظهار حقه قائل و قابل اولمغله بونلر هر نه قدر کندی عصرلرنده کندولرینه جور و اذا ایدنلری اخلافک محکمه انصافه چکوب اخذ انتقام ایدرلر .

حکمت برکنجینه گرانهادر، که آکا مالک اولان مرد بختیارک مدت عمرنده کوره بيله چکی حسن مکافات غایت آز گلوب اعصار مستقبله نك تشکرات نامعدو- ده سيله تقدیر قیمت اولنور، وَ بو سعاده مظهر اولانلر آرتق زخارف دنیاه بایه بالطبع میل و نکاپو وَ بو زخارفی جهلای عوامه توزیع ایدن خدمتکار مقوله لرینه سرفرو ایتماکله محسود و منفور اولورلر. لکن بو مثلولره تعرض ایتمک دخی بر سینه در، که دشمن حکمت اولان کیمسلر مدت عمرلرنده چکه جکلری عقوبت و ندامت آز گلوب محشره دک تواریخ عالمده وَ السنه ائمه مظهر لغت اولغله مجازات اولنورلر.

هی نه پادشاهلر، نه وزیرلر کلشدر، که ارباب فضل و کمالک قیمتلرینه کوره معامله ایدرک استفاده ایدم جکلرینه افترا وَ حسد و عداوت بلاسیله آنلرک ازعاج و اتلافه جرأت ایلمشدر! حال بوکه فضلائک آناری الیوم میدانده وَ نوع بشر آنلردن هر بار مستفید اولمقده اولدیغندن نام محترملری خیر ايله یاد اولنورلر. بالعکس آنلره کوتولک ایدنلرک حکومت و عظمتلری اصلاً کندولرینه فائده ایتمیوب نام و شانلری نسیاً منسیاً اونودلمشدر. بسبتون اونودلسه ینه فنا دکل، لکن ایتدکلری کوتولکلر تاریخلرده گورلدکجه هر عصرده، هر زمانده، هر ملتده لغتله یاد اولنورلر.

(روسو) دخی فی الحقیقه کندی عصرنده کبرا وَ اصیلزادگانن بر طاقنک و خصوصیه پاپاسلرک منفوری ایدی. کورمیدیگی حقارت وَ چکمیدیگی ازیت و سفالت قالمدی. لکن وفاتندن اَوَن سنه صُکُره فرانسه اختلالی ظهوره کلوب آکا دشمنلک ایدنلرک اسم وَ جسملری محو وَ نابود اولدیلر. فقط (روسو) نك رسم مجسملری یاییلوب خلق پرستش ایدرجه سنه اعزاز و احترام ایتدیلر. الیوم اوروپانک بیوک شهرلرزه وَ تیاترولرنده آنک هیکل وَ صورتلری نهاده موقع تعظیمدر.

فضله اوله رق روسو حکیم موحددر. برطاقم آغز طبله کارلرینک بللده کلری کبی دینسر، یاخود دهی دگلدر. نسه کیم (امیل) ک دردنچی کتابنده

(صاووآ) لی بریایس آغزندن نقلاً یازدینی (اقرار دین) بحی مطالعه اولندقدہ
 بو حقیقت آکلاشیلور . هم برده دینسر ، یادهری اولمش بزم نه مزه لازم ،
 بز آنک سوزلر ینہ باقم . وعدل و انصاف ایله میزان تحقیقه چکلم . ایشمز
 گلانلری آلوب استفاده ایدم . بگمدهکلمری آتم .

ایشته بن شو مطالعه یه مبنی بو کتابی فرانسزجه دن ترجمه یه عاجزانه بذل
 مقدور ایدم . لکن بو ترجمه بر طرز مخصوص اوزم اولدیغندن اول بابده بر قاق
 سوز ایرادیه ختم گلام ایدم چکم :

اولا بزده اصول کتابت دینلان طرز معهود ایجابجه اصل لسانغزک برچوق
 اسما و افعالی و صفات و سائر ادواتی قوللائوب آنلرک یرلرینه عربی و فارسی
 قولتی و صورت افاده جه دخی نه درلو شی یازیلورسه یازلسون مطلقا شو متعارف
 اولان شیوه دارم سندن خارجه چیقلماق بر نوع ظرافت و عادت اولدیغندن ،
 هر بری بر بحر عظیم اولان اوچ لساندن مرکب اولدینی حالده لسان عثمانی اولیه
 طارلشدیرلمشدر ، که شیوه معروفه صغیمان هر درلو معانی ، بالضروره ترک و فدا
 اولتیق و آرتق معانی جدیده اختراعندن وازکچوب قدمانک ماللرینی غارتله کچمک
 لازم گلشدر . بن بو ترجمه ده اق ظرافت و عاده رعایت ایتم .

ثانیاً انهای ترجمه ممکن اولدینی ، یعنی لسانغزک شیوه سی تحمل ایستیکی قدر
 اصل نسخه نك شیوه عباراتی و مدلول و مفهومی صادقانه نقله اهتمام ایتم . لکن
 بعض عبارات متسلسله وار ، که حکم شیوه لسان اوله رق فرانسزجه پک گوزل
 اولدینی حالده اگر عینیه ، یعنی هر کله سنه مقابل لسانغزده بر کله بولق وجهه
 ترجمه ایدلسه ، بزم پک چرکین و وحشی کورینه جگندن ماعدا ، معنای اصعب
 و اغلاق ایدم جگندن ، بویه عبارملری ایجابنه کوره ایکی و اوچ عباریه تقسیم
 و مناسبت محلیه کوره بعض ادوات ربطیه علاوه سیله ینہ معنای اصلینک
 بوزلمق سزین نقله چالشم .

ثالثاً (روصو) فرانسسه فصاحتیسنک سرافرازلردن اوله رق ، عباراتی غایت سلس اولدینی حالده افاده ده ایجازه و آزکله ایله جوق معنا بیانسه مائل اولغله ، بونلردن یک مبهم اولانلری توضیحه قصور ایتدم . و بر طاقی ، که مبهم صورتنده ایسه ده آز تفکرله استنباط اولنه بیلور ؛ آنلری حاللری اوزره بر اقدم .

رابعاً عبارملری امکان مساعد اولدینی قدر ترکیه کلمات ایله ترکیه و صورت املا لری وجوه متعارفه اوزره ضبط و تحریر سخی ایتدم . و بو طریق ترجمه ایچون غایت اسهل بولدم . گوریله جکدرکه لسانی بر درجه ده توسیع ایلدم . خصوصاً لسان عثمانیده آدات و حکمیاته دائر الفاظ و تعییرات یوقدر و السنة منتظمه دن بومثللو فنونه دائر بر کتابک ترجمه سی ممکن دکدر زعمنده بولسان یکنی جیقمه ادبایه بونکله بر نمونه گوستردم .

ایمدی بو ترجمه احاله نظر رغبت ایدنلردن رجا ایدرم که انشای عبارده مغلق کبی کوردکلری ترکیلرک هرکله سنه و رابطه کرکی کبی صرف ذهن و دقت اتمک زحمتی اختیار ایتردن اول مترجمک قصورینه حکم ایتسونلر ؛ و چونکه مترجم سفیر مأمور کبی بالطبع معذور اوله جفتدن افکار و مدلولجه بر سهو و خطایه واقف اولور ایسه مؤلفه صوچ بولسونلر .

بیلورم ، که فصاحت مراقلیسی اولانلر بویله بریکنی شیوه ده کتابت کوردکلرنده تعجب ایده جکلر و انصافی اولیان آلافرانغه بکلرمز تعریضدن خالی اولیه جکلردر .

بر طاقده خواجه حق آماش و السنة اجنبیه دن برینه انتساب ایتماش اقلام بکلری ده عبارلردن مال چیقارمه یوب ، بونه صاچه شی ! دیه جکلر و کتابی برکوشیه آتوب اوقومغه رغبت اتمیه جکلردر . لکن بو کتاب ، نه اولکیلر ، نه ده ایکنجیلر ایچون یازلمش اولدیفندن ، ایکسی ده بنم قیسمده دکدر . بن یالکیز

سوز سويله ميورم . حشوياته اوراق طولدير ميورم . معنا تفهيم ايد يورم . يالگنر
البسه ظاهريه كوسترمكله قانع اولميورم؛ مقصود بالذاتي هر درلو تزينات و تجملاتدن
عاري اوله رق اولديني كبي كوسترمك ايستيورم . هنر صائمق داعيه سنده دگم، كه
جلب تحسين آرزو سنده بولنهيم . بن انسانم ، و انسانيت مفتونييم . بوامكي انسان
اولان ابنای جنسه خدمت ايچون صرف ايتم . ايمدي انسانلردن براهل انصاف
نامي بر كرم خير ايله ياد ايدرسه بيك كرم آفرين ديگدن نجه مر حيدر . و دين
وملته بوقدر جق بريدكار براقغه موفق اولديغدن طولايي تقسمده طويديغ لذت ،
بگا هر درلو تحسين و مكافادن الذواخلادر .

ژم نو — ۱۵ حزيران ۱۸۷۱

عبدالحميد ضيا

